

RAPPORT 970

Nota Tongeren, Industrie Oost

Uitbreiding van het bedrijventerrein
Tongeren-Oost:

Fase 3, deelgebied 2: zone 1

Deel 2: Programma van Maatregelen

Willem Vanaenrode, Inge Van de Staey & Elke Wesemael
Januari 2021

DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. Gemotiveerd advies

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Initieel werd door *Aron bv* een archeologienota (ID 17077)⁴⁸ opgesteld bestaande uit een bureauonderzoek. Op basis hiervan was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed, de waarde daarvan (kennispotentieel) en de omgang hiermee. Daarom was bijkomend vooronderzoek noodzakelijk.

Dit diende te bestaan uit een landschappelijk bodemonderzoek door middel van proefputten, een veldkartering met metaaldetectie (optioneel), een geofysisch onderzoek (optioneel) en een proefsleuvenonderzoek (optioneel).

Voorliggende nota behandelt de resultaten van het uitgesteld archeologisch vooronderzoek dat uitgevoerd werd naar aanleiding van de uitbreiding van een industrieterrein Tongeren-Oost, Fase 3. Deze fase is onderverdeeld in twee deelgebieden. Deelgebied 1 omvat een ca. 7,69 ha grote zone, deelgebied 2 is ca. 10 ha groot. De huidige nota heeft betrekking op **deelgebied 2 van fase 3, en meer specifiek op een eerste zone (zone 1) hierbinnen (cfr. het onderzoeksterrein).**

Het onderzoeksterrein heeft een oppervlakte van ca. 4,2 ha en is kadastraal gekend als Tongeren: 9de afdeling (Mal), sectie A, delen van de percelen 394a, 400a, 401a, 407a, 410a, 411a, 412a, 416b, 416c, 417a, 418a, 618b6, 618c6, 618z5, 618a6, 422a, 426a, 427a, 428a, 429a, 618f5, 618g5, 618h5, 618a5, 618b5, 618c5, 618d5 en 618e5.

Het vooronderzoek met ingreep in de bodem dat in voorliggende zone 1 uitgevoerd werd, betrof een landschappelijk bodemonderzoek (2020K163), een geofysisch onderzoek (2020B8) en een proefsleuvenonderzoek (2020C130). De onderzoeken werden uitgevoerd conform het programma van maatregelen zoals omschreven in de in akte genomen archeologienota.

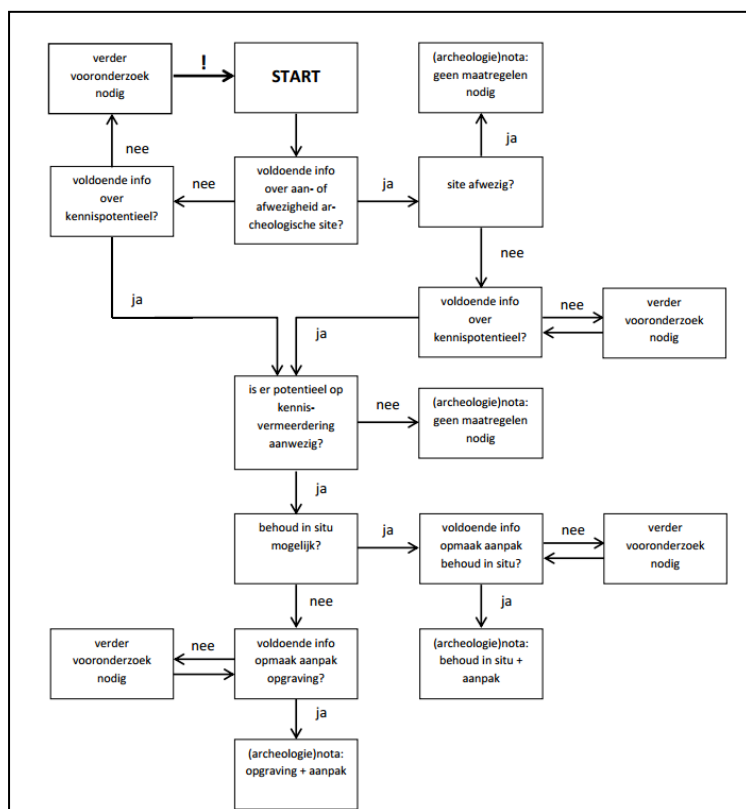
Bij de uitvoering van het landschappelijk bodemonderzoek werden verspreid over het gehele deelgebied 2 vier profielputten gezet.

Het geofysisch onderzoek dat in fase 3, deelgebied 2 werd onderzocht heeft een oppervlakte van 35.890 m². Binnen zone 1 werd ca. 13.000 m² onderzocht.

Het proefsleuvenonderzoek wijst op enkele losse archeologische sporen, die zich – met uitzondering van een aangesneden veldweg – in het (zuid)westen van de onderzochte zone situeren. Deze sporen zijn als *off-site* sporen van een artisanale zone aan te duiden, die vermoedelijk verder ten zuiden van het onderzoeksterrein dan wel ten westen onder de in te richten groenbuffer te verwachten is.

Op basis van deze onderzoeken kon een gemotiveerd advies gegeven worden aangaande het al dan niet uitvoeren van verder archeologisch onderzoek (*Afb. 68*).

⁴⁸ Van de Staey I. e.a. 2020b; <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/17077>.

Afb. 68. Beslissingsboom bij de afweging voor de noodzaak van verder vooronderzoek en/of een opgraving (Bron: OE, CGP 4.0, p. 32).

1.2 Duiding en waardering van de archeologie in het projectgebied

Ter hoogte van zone 1, die het onderwerp vormt van voorliggende nota, werden bij het geofysisch onderzoek twee anomalieën/archeologische sporen aangeduid.

Anomalie 11 kan gekoppeld worden aan het tracé van een voormalige veldweg (*Chemin nr. 10*), zoals wordt aangegeven op kaarten van het midden van de 19de eeuw tot op de topografische kaart van 1981.

Anomalie 10 ligt op de rand van het onderzoeksterrein, in het noorden, en sluit aan bij de zone ten noorden hiervan (zone 2). Ter hoogte van zone 2 komt naar alle waarschijnlijkheid een archeologische site voor (cfr. resultaten andere anomalieën) die in de Gallo-Romeinse periode te plaatsen is en in het noorden grenst aan de aangesneden grens van de site tijdens het onderzoek van deelgebied 1.⁴⁹ Een overlap van met de bodemkaart en het digitaal geeft echter duidelijk weer dat deze anomalie zich binnen een geul binnen deelgebied 2 situeert.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden acht sporen aangeduid. Na analyse konden deze in drie perioden (IJzertijd, post-middeleeuws/recent en onbekend) opgedeeld worden.

In het westen van het onderzoeksterrein (Fase 3, deelgebied 2, Zone 1) situeren zich drie sporen (S5, S6 en S7), nl. twee silo's en één veldoven, die als *off-site* sporen van een artisanale zone uit de ijzertijd kunnen aangeduid worden.

De post-middeleeuwse en recente sporen vertegenwoordigen de veldwegen S1 en S8, die op verschillende oude topografische kaarten worden aangeduid.

De sporen met onbekende datering zijn twee erosiegeulen S2 en S3. Ook van één paalkuil S4 blijft de datering onbekend.

⁴⁹ Vanaenrode e.a. 2020; <https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/17126>

Hoewel de waarde van de ijzertijdsporen als hoog kan worden omschreven, betreft het uitsluitend enkele *off-site* sporen. De kijkvensters die in de buurt van deze sporen zijn aangelegd, brachten geen extra sporen aan het licht. Gezien ook meerdere sporen in oostelijke richting ontbreken, is de kans reëel dat de aangetroffen sporen bij een artisanale zone hoort, die zich buiten het onderzoeksterrein bevindt.

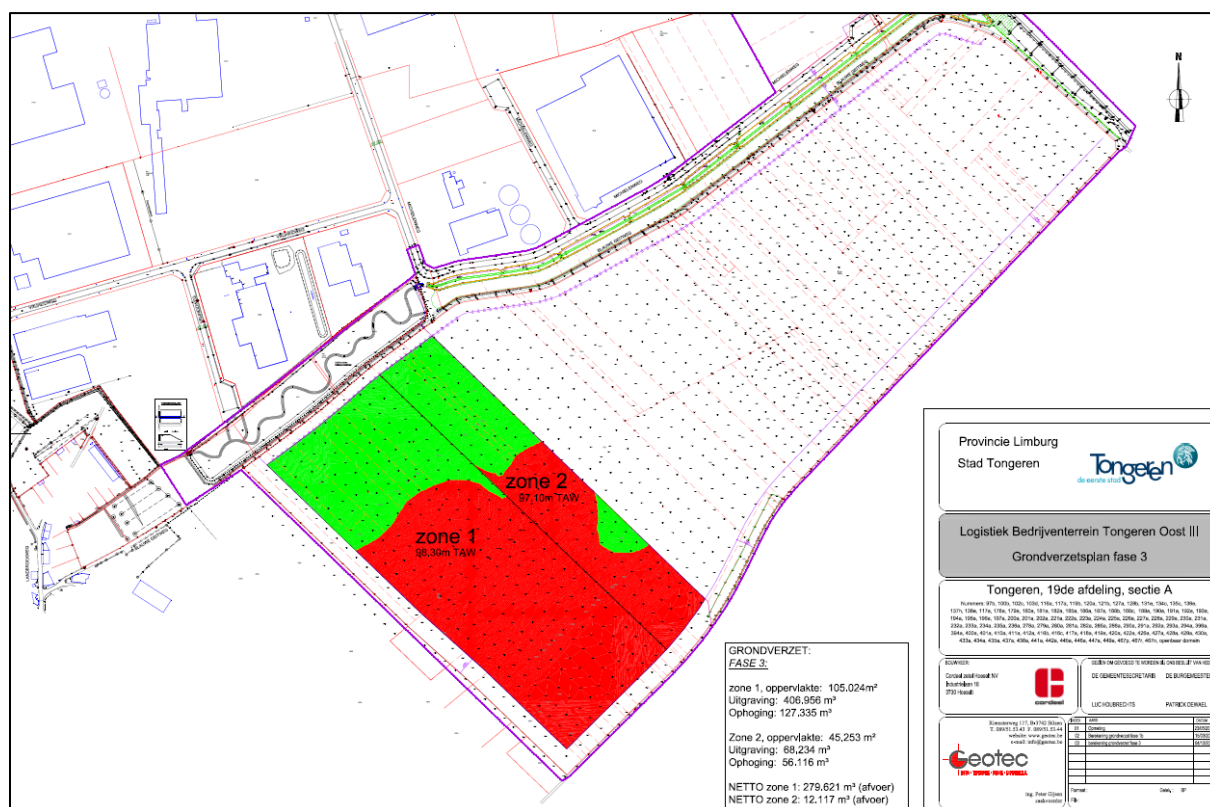
1.3 Impact van de geplande bodemingrepen

Op basis van de omschrijving van de geplande bodemingrepen in *DEEL 1: Verslag van de resultaten, Hoofdstuk 1. Het onderzoeksgebied, 3. Geplande bodemingrepen* kan de impact van deze bodemingrepen op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed bepaald worden.

De initiatiefnemer plant de verdere uitbreiding van het industrieterrein Tongeren-Oost (Limburg). De huidige geplande bodemingrepen omvat de grondverzetswerken die plaats zullen vinden op deelgebied 2 van fase 3 en omvat een oppervlakte ca. 10 ha. Daar waar het nieuwe bedrijventerrein grenst aan de landelijke omgeving wordt een groenbuffer voorzien. De buffer rondom is 25,00m breed. Hiervoor worden geen bodemingrepen voorzien, de teelaarde wordt hiervoor niet afgegraven.

De grondverzetswerken (ca. 8,7 ha) zullen **gefaseerd** verlopen, waarbij deelgebied 2 onderverdeeld wordt in twee of meer deelzones: de werken zullen starten in het zuiden en in noordelijke richting opschuiven.

Voorliggende nota heeft betrekking op de eerste zone hiervan, in het zuiden van deelgebied 2 ((ca. 4,2 ha). Ter hoogte van deze zone zal het gehele terrein worden afgegraven. Deze afgraving zal een impact op eventuele archeologische niveaus hebben.

Afb. 69: Grondverzetplan fase 3, deelgebied 1 en 2 (digitaal plan, dd 04/12/2020, schaal 1/2000, 2020C130).

1.4 Bepaling van maatregelen

Hoewel de waarde van de ijzertijdsporen als hoog kan worden omschreven, betreft het uitsluitend enkele off-site sporen. De kijkvensters die in de buurt van deze sporen zijn aangelegd, brachten geen extra sporen aan het licht. Gezien ook meerdere sporen in oostelijke richting ontbreken, is de kans reëel dat de aangetroffen sporen bij een artisanale zone hoort, die zich buiten het onderzoeksterrein bevindt.

Hoewel de zone van de aangetroffen sporen voor de verdere ontwikkeling van het terrein volledig ontzood en vergraven zal worden, is de kans op kennisvermeerdering laag. Een vervolgonderzoek wordt dan ook niet als noodzakelijk geacht.

Wel blijft voor deze zone (zone 1, ca. 4,2 ha) de meldingsplicht van archeologische vondsten gelden. Deze melding van archeologische toevalsvondsten is wettelijk verplicht. De context zit vervat in artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

BIBLIOGRAFIE

CELIS D., STEEGMANS J., VAN DE STAey I. EN WESEMAEL E. (2016) *Prospectie met ingreep in de bodem aan de Industrieweg te Lanaken (grenspaal 96, deel 1). Onderzoek uitgevoerd in opdracht van Leembank cvba (ARON RAPPORT 273).*

CGP: Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

DE CLERCQ W., BASTIAENS W., DEFORCE K., DESENDER K., ERVYNCK A., GELORINI V., HANeca K., LANGOHR R. EN VAN PETEGEM A. (2001) Waarderend en preventief archeologisch onderzoek op de Axxes-locatie te Merelbeke (prov. Oost-Vlaanderen): een grafheuvel uit de Bronstijd en een nederzetting uit de Romeinse periode, *Archeologie in Vlaanderen* VIII, 123 – 164.

DEEBEN J. & RENSINK E. (2005), Het Laat-Paleolithicum in Zuid-Nederland, In: Deeben et al. (eds.), *De Steentijd van Nederland*, *Archeologie* 11/12, 171-199.

DE WINTER N. en WESEMAEL E. (2014) *Archeologische evaluatie en waardering van een Romeinse site op het plateau 'De Kommel' (Dilsen-Stokkem, provincie Limburg). Studie in opdracht van de Vlaamse Overheid, agentschap Onroerend Erfgoed (ARON Rapport 203), Sint-Truiden.*

DUDAL R. en BAEYENS L. (1957) *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Tongeren 107W.*

HANeca, K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. EN ERVYNCK A. (2016) Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. (Onderzoeksrapport 48, OE), Brussel.

HOEBRECKX M. & WESEMAEL E. (2017) *Nota Tongeren, Industrie Oost. Uitbreiding van het bedrijventerrein: fase 2 (Aron Rapport 530), Tongeren.* <https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/6480>

HOEBRECKX M. & WESEMAEL E. (2018) *Archeologierapport Tongeren, Industrie Oost. Uitbreiding van het bedrijventerrein: fase 2 (Aron Rapport 627), Tongeren.*

VANAENRODE W. & WESEMAEL E. (2020) *Nota Tongeren, Industrie Oost. Uitbreiding van het bedrijventerrein Tongeren Oost: Fase 3, deelgebied 1 (Aron Rapport 962), Tongeren.* <https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/17126>

VAN DE STAey I., HOEBRECKX M., VANAENRODE W. & WESEMAEL E. (2017) *Nota Tongeren, Industrie Oost. Uitbreiding van het bedrijventerrein Tongeren Oost: fase 1 (Aron Rapport 433), Tongeren.* <https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/4163>

VAN DE STAey I. & WESEMAEL E. (2020a) *Archeologienota Tongeren, Industrie Oost. Uitbreiding van het bedrijventerrein Tongeren Oost: fase 3, Deelgebied 1 (Aron Rapport 903), Tongeren.* <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/16143>

VAN DE STAey I. & WESEMAEL E. (2020b) *Archeologienota Tongeren, Industrie Oost. Uitbreiding van het bedrijventerrein Tongeren Oost: fase 3, Deelgebied 2 (Aron Rapport 948), Tongeren.* <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/17077>

VAN RANST E. EN SYS C. (2000) *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*, Gent.

VERELST K.F.M. (sd) *Archeologisch onderzoek Tongeren – Industriezone Oost*, sl.

VERHOEVEN M., ELLENKAMP G.R. & KEIJERS D.M.G. (2010) Een archeologische verwachtings –en beleidsadvieskaart voor de gemeente Echt-Susteren. Deelrapport II: Landschap en archeologie, *RAAP-rapport* 1951, 87 en 101.

VERSTRAELEN A. (2000) *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart, kaartblad 34: Tongeren*, Leuven.

Websites:

cartoweb.be

dov.vlaanderen.be

klip.vlaanderen.be

<http://cai.onroerenderfgoed.be>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1024695¶m=inhoud&ref=search>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023317¶m=inhoud&ref=search>

<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus>

https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/Code_van_Goede_Praktijk.pdf

https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/projects/downloads/Begrippenlijst_feb2013.pdf

https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/news/downloads/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf

www.cartesius.be

www.geopunt.be

www.ngi.be

www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/downloads/140915_LV_RWO_Brochure_regelgeving.pdf

